

7. ПОВЕРНЕННЯ З ВІЙНИ: соціально-психологічні особливості реадaptaції та ресоціалізації ветеранів і ветеранок до умов цивільного життя : колективна монографія / [А. Чернов, В. Заїка, В. Лебедев та ін.]. Полтава : ПУЕТ, 2024. 249 с. <http://surl.li/txfmur>

8. Чабан О. С., Хаустава О. О., Омелянович В. Ю. Психічні розлади воєнного часу : монографія. Київ : Видавничий дім Медкнига, 2023. 232 с.

9. Чернов А. А. Соціальна перцепція ветеранів. *Психологічні координати розвитку особистості: реалії і перспективи*: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. до 110-річчя Полтавського національного університету ім. В. Г. Короленка, 30–31 травня 2024 р. Полтава : Полтавський національний університет ім. В. Г. Короленка, 2024. С. 175–178.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-487-3-47>

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Шира Олександр Володимирович

*кандидат юридичних наук, старший співробітник,
науковий співробітник*

*Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Кравченко Олександр Сергійович

*кандидат юридичних наук, старший співробітник,
науковий співробітник*

*Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017 р.) в Україні реалізується «державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству спрямована на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання домашнього насильства, надання всебічної допомоги постраждалим особам та утвердження ненасильницького характеру приватних стосунків» [1].

Цим же нормативно-правовим актом визначаються суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а саме: 1) спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; 2) інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; 3) загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб; 4) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах [1].

При цьому, відповідно до п. 2 ст. 6 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017 р.) до спеціально уповноважених органів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству віднесено сільські, селищні, міські, районні у містах (у разі їх створення) ради, їх виконавчі органи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Зважаючи на особливу роль органів місцевого самоврядування у житті держави вважаємо за необхідне звернути особливу увагу на особливості взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Передусім відзначимо, що Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017 р.) на нашу думку містить певну прогалину в плані регламентації повноважень суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Зокрема, як відзначалося вище законодавець відніс до спеціально уповноважених органів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству *сільські, селищні, міські, районні у містах (у разі їх створення) ради (виділено авторами)*, їх виконавчі органи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. З того, як сформульовано відповідну похідить, що уповноваженими органами є і місцеві ради, їхні виконавчі органи.

Між тим у Розділ II «Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству» Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017 р.) зміст повноважень місцевих рад в означеній сфері законодавцем не розкрито.

Попри вказане Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» визначає, що взаємодія таких суб'єктів координується «на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці – районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями та виконавчими органами сільських,

селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об'єднаних територіальних громад» [2].

Зокрема, відповідно до змісту згаданої Постанови:

1. «Міський голова, голова виконавчого органу ради об'єднаної територіальної громади, міської (у місті обласного значення), районної у місті (у разі її утворення) ради визначає заступника голови (за наявності), який є координатором з питань здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та в межах своїх повноважень організовує роботу у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі відповідно до статті 13 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»» [2]. При цьому нам не вдалося виявити норми, які б визначали повноваження такого координатора від місцевої влади. Хоча, відповідно до постанови, «координатор є персонально відповідальним за забезпечення своєчасного та ефективного вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі».

2. «У селах, селищах староста (у разі його обрання) забезпечує виявлення фактів насильства та повідомляє про них не пізніше однієї доби уповноваженим особам. Староста/сільський, селищний голова є персонально відповідальним за забезпечення своєчасного та ефективного вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на території села, селища» [2]. Між тим, ані у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017 р.) [1], ані у Законі України «Про місцеве самоврядування» (1997 р.) [3] нами не виявлено норм, якими б визначалися повноваження старост щодо виявлення фактів домашнього насильства, а також повноважень у контексті своєчасного та ефективного вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

Означені правові колізії, на нашу думку, знижують ефективність практичної реалізації заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Окремо відзначимо, що «Порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» визначено, що до завдань у сфері запобігання насильству належать: «1) визначення стану, причин і передумов поширення насильства; 2) підвищення рівня поінформованості населення про форми, прояви, причини та наслідки насильства; 3) сприяння розумінню суспільством природи насильства, його

непропорційного впливу на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку; 4) формування в суспільстві нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед дітей, усвідомлення насильства як порушення прав людини; 5) викорінювання дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються; 6) заохочення всіх членів суспільства, насамперед чоловіків, до активного сприяння запобіганню насильству» [2]. Вважаємо, що практична реалізація вказаних завдань набула б більш системного характеру, у разі належної регламентації повноважень відповідних суб'єктів і визначення джерел ресурсів відповідної діяльності. Тоді б було зрозуміло хто і в який спосіб реально міг би забезпечити, наприклад, «викорінювання дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються».

Література:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII (зі змінами та доповненнями). Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 16.02.2025).

2. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 16.02.2025).

3. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР (зі змінами та доповненнями). Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#n1289> (дата звернення 16.02.2025).